

Børn og personale på Gustavsminde omgås hinanden på en måde, så der er plads til forskelligheder. Den personlige accept flyder i lårtykke stråler, men ikke alt, hvad de gør, er i orden

Af Gitte Jørgensen, pædagog og leder

På Gustavsminde har vi valgt at arbejde på en anerkendende måde og med anerkendende relationer såvel i forhold til børnene, forældrene som til hinanden som kolleger. Ledelsesmæssigt har vi sat os det mål at sætte fokus på det, som lykkes, og derved samle på succeser. Hvis dette fokus anvendes på alle niveauer, skabes et helt andet sprog til at forstå menneskers handlinger som meningsfulde og derved en ledelsesform, der skaber arbejdsglæde og overskud i institutionen.

I det følgende vil jeg ved hjælp af eksempler fra vores dagligdag forsøge at anskueliggøre, hvad det at arbejde pædagogisk i anerkendens lys betyder for os i det liv, som udspiller sig på gården blandt børn og voksne.

Der er mange måder at sige "god morgen" på

Det er morgen. Alle børn og voksne opholder sig udendørs. Enkelte voksne er i færd med at afvikle det daglige morgenmøde/informationsmøde og står på gårdspladsen ved et bord. Lågen går op, og ind træder Peter med sin mor. De går over gårdspladsen, og da de er ud for de voksne, hilser personalet godmorgen, det samme gør moderen.

Drengen siger ingenting, men kigger skråt op og får øjenkontakt med en af de voksne. Moderen beder drengen om at hilse pænt og sige godmorgen til de voksne. Drengen bliver forlegen og kigger ned i jorden. Den opmærksomme voksne gør moderen opmærksom på, at hun har haft øjenkontakt med drengen, og at dette er godt nok, som en hilsen og et godmorgen.

I dette eksempel optræder personalet anerkendende i forhold til barnet. Barnet bliver set og dets følelser respekteret. Personalet ved, hvor svært det er for barnet at komme ind midt på gårdspladsen, hvor der er mange børn og voksne. Ligeledes kan personalet sætte sig i barnets sted og fornemme den modstand, barnet har imod pludselig at blive midtpunkt for alles opmærksomhed. Personalet udviser i deres forståelse for

barnet empati og kan med et trænet, pædagogisk øje hurtigt registrere barnets forsøg på en hilsen. Blikket er mættet med følelser og ord.

Efterfølgende drøfter pædagogen episoden med moderen. I samtalen anerkender hun moderens bestræbelser på at opdrage barnet til at hilse, når der bliver hilst, men bibringer samtidig moderen en forståelse for, at barnet ikke lige nu er parat til at opfylde hendes ønske. Øjenkontakten bliver for en tid det fælles udgangspunkt for en fremtidig hilsen.

Pædagogen drøfter episoden med barnet og sætter ord på de følelser, barnet måtte have i situationen: "Jeg kan godt forstå, at du synes det er svært at komme ind og hilse på så mange voksne og børn. Jeg har selv engang haft det sådan, engang imellem kan jeg stadig have det ligesom dig. Jeg har lagt mærke til, at Louise også havde det sådan engang, men det har hun ikke længere. Måske vi skal spørge hende, om hun vil fortælle, hvordan det var for hende?"

Kunsten at spise sin madpakke

Det er frokosttid. Børnene er i færd med at spise deres madpakker. Et barn har i en længere periode været meget uroligt og ukoncentreret ved måltidet. Vi har forsøgt at flytte barnet til forskellige pladser, men uden den store, positive effekt. Noget nyt må prøves. Inden næste måltid tager pædagogen en snak med barnet: "Jeg har lagt mærke til, at du øver dig i at koncentrere dig om at få spist din mad. Det vil jeg gerne hjælpe dig med. Jeg vil gerne sidde ved siden af dig, så kan du se, hvordan jeg spiser min madpakke."

Hver ting til sin tid

Det er sommer, og der rulles en stor madras ud på bakken, så børnene kan slå kolbøtter. Der er fokus på bevægelse, da der i børnegruppen er enkelte overvægtige. Mange børn løber af sig selv op på bakken og er i fuld gang. Et barn står tilbage og vil ikke med. "Jeg kan ikke finde ud af at slå kolbøtter," siger barnet. "Du kan jo bare gå

Så kunne han
ikke holde ud at
sidde her mere

med mig op og se, hvordan de andre børn gør," siger pædagogen.

Barnet går med på bakken og sidder længe og kigger smilende på de andre børns leg. "Jeg kan se, at du synes, det ser sjovt ud. Måske du har lyst til at gå med op på bakken i morgen igen, så kan du hjælpe mig med at rulle madrassen ud?" siger pædagogen. "Ja," siger barnet.

Dagen efter står barnet klar, da pædagogen møder på arbejde. "Skal vi snart have madrassen ud på bakken? Jeg vil gerne prøve i dag!" siger barnet.

Det kan være svært at sige farvel til mor

Et barn er ked af det, da hendes mor skal til at forlade børnehaven. Hun står på vinkebænken ved vinduet klar til at vinke, når moderen går over gårdspladsen. Hun græder og vinker til sin mor. Pædagogen sætter sig på bænken ved siden af barnet og siger: "Du er rigtig ked af det. Det kan jeg godt forstå, det er også rart at have sin mor." Barnet kigger op og nikker.

Pædagogen fortsætter: "Jeg kan godt huske, at jeg også engang har været rigtig ked af det,

og så er det rart at have nogen at snakke med." Barnet nikker og fortæller om andre, det kender, som også har været kede af det. Pædagogen bliver siddende på bænken og siger så: "Hvis du har lyst, så kunne vi to gå ind og lave en tegning til din mor." Barnet kravlet ned fra bænken, tager pædagogen i hånden og finder hurtigt vej ind til tegnebordet.

Vi er ikke alle ens

Der holdes fødselsdag, og alle børn er samlet. I gruppen er et barn, som vi definerer som et barn med vanskeligheder i deltagelse og læring. Alle børn ved, at barnet ikke kan klare at sidde så længe ad gangen og derfor har lov til at gå ud før de andre.

Der bliver sunget og råbt hurra, og barnet begynder at vise tegn på at blive ukoncentreret. Pædagogen ser det og giver barnet lov til at gå ud. Et andet barn i gruppen kigger op og siger: "Så kunne han ikke holde ud at sidde her mere, og så må han gerne gå ud," hvorefter fødselsdagen fortsætter.

Pædagogen som omsorgsgiver

Eksemplerne fra vores dagligdag er mange og betoner klart vores rolle som omsorgsgivere. Vi skal som omsorgsgivere fungere som en sikker base og være os bevidste om vores ansvar for kvaliteten af relationen.

Det er vigtigt at være sensitiv, agere fleksibelt, være til rådighed og tilgængelig, handle, opmuntre, hjælpe og være i stand til at dele følelser med barnet. Relationen skal være ligeværdig, men ikke ligestillet, da det er omsorgsgiveren, der er ansvarlig for stemningen, omgangsformen og omgangstonen.

Når et barn møder en anerkendende omsorgsgiver og føler sig sikker på dennes støtte og opmuntring, får barnet energi, lyst og overskud til at indgå i mange, sociale sammenhænge. Barnet oplever samtidig mange sejre og får derigennem et positivt forhold til sine kammerater.

Barnet oplever et stort engagement i samspillet med omsorgsgiveren, der tydeligt signalerer positive forventninger til barnets mestring af de fælles aktiviteter.

Anerkendende pædagogik har også sine grænser

At arbejde anerkendende vil måske i nogle øjne fremstå som en metode, hvor alt er tilladt, og hvor barnet ikke reguleres i sin adfærd. Såfremt denne antagelse vinder indpas, risikerer den anerkendende pædagogik at lide samme skæbne som Jesper Juuls teorier om det kompetente barn, hvor en del såvel fagfolk som forældre slap guidningen og lederskabet af barnet i troen på, at barnet kunne mestre sin udvikling helt på egen hånd.

I den anerkendende pædagogik tager den voksne lederskabet og regulerer barnets adfærd i forhold til at hjælpe det med at kunne fungere og indgå i et større fællesskab. Et eksempel på dette kan illustreres med en konflikt mellem to børn, hvor den voksne skrider ind og siger til barnet: "Jeg kan godt lide dig, men jeg kan ikke lide det, du gør ved din kammerat."

Her anerkendes barnet, men ikke barnets handlinger.

Elskelige børn

Alle forældre ønsker, at deres børn skal være elskelige, ja kort sagt lette for andre at elske. I denne proces forsøger vi at lære børnene gode manerer, pli og således videregive normer og værdier, som er gældende i vores samfund, og som tilsammen danner en fælles og tryk referenceramme.

Vi har regler omkring måltidet, her bliver sagt værsgo, inden vi går i gang. Vi hilser på hinanden, når vi kommer om morgenen, vi siger tak for kage og boller, når nogen har bagt. Vi siger farvel og tak for i dag, inden vi går hjem. Når vi har været på bustur, siger vi tak for turen til chaufføren, og når vi får hjælp af hinanden, takker vi for det. Hvis børnene kommer til at gøre hinanden kede af det slå eller skubbe, siges der undskyld. Når der kommer besøg på Gustavsminde, siger børnene velkommen og forestår gerne en rundvisning på de fire tønder land.

Alt dette kan virke meget normativt, hvilket det nok også er, men det er vores oplevelse, at det er med til at give ro og tryghed i børneflokkene, at man tydeligt kerer sig om hinanden såvel i tale som i handling.

At der arbejdes anerkendende har også haft indflydelse på sproget i børnehaven. Der skældes ikke ud, der råbes ikke højt over børnene, og al regulering af børnenes adfærd foregår i børne-

“

Relationen skal være ligeværdig, men ikke ligestillet, da det er omsorgsgiveren, der er ansvarlig for stemningen, omgangsformen og omgangstonen

”

højde og ikke hen over hovedet på børnene. Der tales med barnet og ikke til barnet.

I den forbindelse har personalet udarbejdet et etisk værdigrundlag i forhold til samvær med børnene. Et lille uddrag fra vores værdigrundlag lyder:

- Spørg ikke barnet om noget, hvis du ikke har tid til at høre svaret. Overvej om dit nej til barnet ligeså godt kunne være et ja.
- Vent på barnets initiativer og respekter barnets eget tempo.
- Skab forbindelser imellem børn.
- Sig hvad du gerne vil have, barnet skal gøre.
- Lad altid et "nej" følges af en handleanvisning.
- Stil opklarende og indfølelse spørgsmål, hvis du kommer ind midt i en konflikt. Her går det ud på at bringe børnene til erkendelse, så de er i stand til at handle anderledes og mere hensigtsmæssigt i forhold til hinanden.
- Respekter hvis barnet i perioder siger fra overfor dig og vælger en anden fortrolig voksen.
- Vær opmærksom på dit kropssprog og din tonering.
- Kig på barnets ansigtsudtryk for at afdække, hvorvidt du er blevet forstået, som du gerne ville.

Udarbejdelse af etiske værdigrundlag kan varmt anbefales

Da vi fornemmede at bevæge os i nogle meget nære og dybe lag, som gav stor mening i forhold til vores arbejde med børnene, udarbejdede vi også værdigrundlag for personalets måde at være sammen på og vores forældresamarbejde.

Der er ligeledes udarbejdet et etisk værdigrundlag for ledelsen af Gustavsminde. Da vi som voksne er rollemønstre for børnene, stiller denne arbejdsform store krav til personalets villighed til at turde opdage og arbejde med egne blinde pletter.

Vi gør et forsøg på at praktisere kollegial feedback såvel i struktureret form på personalemøder som mere uformelt i hverdagsituationer. Feedback på personalemøder gives i en positiv ånd og modtages som en gave. Gaven modtages med ordene "Jeg synes, du skal gøre mere af ... og jeg synes, du skal gøre mindre af..." Der gives altid feedback på udvalgte områder indenfor vores arbejdsfelt og ikke på vores personligheder. Af eksempler kan nævnes det at kunne samarbejde med forældre, og hvordan man taler til børnene.

Når relationen udgør en negativ cirkel eller en positiv cirkel

Hvis jeg som pædagog ikke er mig ovenstående bevidst, kan mit samspil med barnet medføre både opbyggende og destruktive konsekvenser for dets udvikling og trivsel. Når barnet agerer på forskellig vis, bliver dets oplevelse af sig selv og samspillet med andre præget af, hvordan omgivelserne reagerer.

Signaler fra barnet i form af verbale ytringer og forskellige handlinger bliver mødt af omgivelserne på forskellig vis. Måden, hvorpå vi som voksne reagerer på barnets signaler, vil få afgørende indflydelse på dets selvopfattelse og oplevelse af succes eller fiasko. (Stern, 1997).

Som omsorgsgivere er vores indfølelse sædeles vital. Det er vigtigt, at vi kan udvise empatisk spejling og således se ind bag barnets facade og se, hvilke motiver, erfaringer og følelser, der ligger til grund for barnets age-

ren. Sidst men ikke mindst må vi som voksne være troværdige og engagerede, således vi for barnet fremstår som nogle, der er til at regne med. Således vil relationen være en *positiv cirkel*, som barnet kan udvikles konstruktivt ved (Kurterud, 1997).

Mit håb for fremtiden

Gustavsminde er nu fyldt 11 år, og vi arbejder stadig med at forholde os anerkendende til børn, forældre og hinanden. I vores opstart tog vi udgangspunkt i at samle alt det gode fra vores gamle arbejdspladser og drøfte med hinanden, hvad det var, vi absolut ikke ville medtage i vores nye institution. I arbejdet var grundlaget at samle på det, som virker, og det, som er succesfuldt og giver energi.

I vores pædagogiske hverdag forsøger vi at omformulere ordet problemer til udfordringer, og i forhold til børnene taler vi om, at der er noget, barnet endnu ikke har fået lært, og at vi her har en opgave i at hjælpe. Vi tror på, at vores ordvalg er afgørende for de pædagogiske løsninger, vi finder frem.

Det er mit håb, at vi på sigt kan mærke, at vores anerkendende måde at omgås børnene på smitter af og bliver en integreret del af børnenes måde at omgås hinanden på. Jeg har en helt klar fornemmelse af og et eksempel på, at vores metode smitter af, og at det er meget befriende og dejligt at være sammen med mennesker, som lægger

Gustavsminde er beliggende i landlige omgivelser to kilometer udenfor Assens på Fyn. Til gården hører 60 børn, 12 voksne, fire tønder land og et varieret dyrehold.
Kærumvej 8
5610 Assens
Tlf. 64 71 27 67

vægt på det, man kan, og ikke på de mangler, man måtte have.

Anerkendelse er ikke kun noget, man taler om, det er en væremåde. Jeg håber, at mine eksempler fra en ganske almindelig hverdag i en børnehave kan inspirere andre til at kunne anerkendensens lys og de pædagogiske muligheder, der skabes.

At stå vagt om de svage

Fire børn er i gang med at fylde sandkassen med nyt sand, og de kører med deres trillebøje i fast rutefart fra den store sandbunke til sandkassen. Den ene af drengene kommer til at vælte toppen

af et sandslot ned med sin skovl og forsøger at forklare, at det ikke var med vilje. Slottets ejermand bliver meget vred og udtaler: "Han lærer sgu da aldrig at tale som et rigtigt menneske!"

Andre børn overværer oprindelsen og stiller sig tæt omkring den uheldige kammerat. De kigger stille på den vrede dreng og siger så efter hinanden: "Jeg kan godt forstå, hvad han siger." "Det kan jeg også, og han er min ven." Der er stille for en stund, arbejdet genoptages, og toppen på slottet bliver repareret.

En orn'li kop kaffe

Morten kom ud på legepladsen med sit røde hår strittende til alle sider og øjne så store som tekopper, der udtrykte både fryd og forskrækkelse. Han sagde to ord: vand + køkken. Jeg gik med ham ind, og jo der var vand i køkkenet på bordet og på gulvet. Jeg fik Morten til at vise mig, hvad der var sket. Han havde forsøgt at lave kaffe på kaffemaskinen, der skal vand i sådan en maskine, så Morten havde hældt op til flere kander vand over maskinen.

Mens vi tørrede op, talte vi om, hvem der laver kaffe, en voksen ting, om man må være på køkkenbordet, når der ikke er nogen voksen og så videre. Til slut roste jeg ham for at have hentet hjælp.

